

Na sreću — sada se to već može sa sigurnošću reći — prevarili smo se, ne samo zato što se kontinuitet klasične filologije, dakako, nastavlja u suradnicima profesora Gortana i Sironića, nego prvenstveno zato što neumorni znanstveni radnik, inspirirani edukator, vrsni prevodilac, profinjeni poznavalac grčke književnosti, urednik mnogobrojnih izdanja, profesor Milivoj Sironić, nije imao ni namjeru prekinuti svoje aktivnosti: to što ga rjeđe susrećemo na fakultetu, samo je znak da se intenzivnije bavi onime što ga je oduvijek zaokupljalo i da možemo uskoro očekivati plodove tog rada. Malo kad izraz „otići u mirovinu“ ima manje smisla nego u ovom slučaju.

Bilo bi stoga sasvim pogrešno i pretenciozno u ovom trenutku pokušavati ocijeniti rad profesora Sironića u cjelini i u svim onim detaljima od kojih se sastoji, ali se već sad sa sigurnošću može reći da je njegov doprinos sasvim jasno ugrađen u našu kulturu: treba samo poželjeti da se taj doprinos ubuduće umnogostruži.

Dubravko Škiljan
Zlatko Šešelj

TREĆI SKUP SAVEZA DRUŠTAVA ZA ANTIČKE STUDIJE U ŽALCU

Od 26—30. rujna 1983. održan je III znanstveni skup Saveza društava za antičke studije Jugoslavije. I dva prethodna, 1977. na Ohridu i 1980. u Novom Sadu, bila su posvećena istoj tematici, a to je antika i antička baština, posebice vezana uz naše tlo. Ovogodišnji skup organizirali su kolege iz SR Slovenije nakon trogodišnjeg držanja sjedišta Saveza u svojoj republici. Prethodno su se na takvu zadatku obrele u svom mandatu kolege iz SR Makedonije i SR Srbije. Skup je održan u ubavom i simpatičnom Žalcu, mjestancu 9 km udaljenom od Celja. Antička Celeia pružila je tako gostoprimstvo poslenicima zainteresiranima za temu „Antika in antična dediščina v Jugoslaviji“, a tih se iz svih naših republika okupilo sedamdesetak. Uočen je izrazito velik broj vrlo mladih referenata, pa se time, a i općenito upravo prenapregnutim programom zbog mnoštva referata, ovogodišnji skup donekle razlikuje od prethodnih, ma kako i oni bili značajni za razvoj i kontinuitet klasične filologije u nas.

Otvaranje skupa bilo je vrlo svečano, i po pozdravnim govorima moglo se već zaključiti kakav su mu značaj pridali i znanstveni forumi i društveno-politički organi Slovenije. Pošto je prof. dr. Kajetan Gantar, kao dosadašnji predsjednik Saveza za antičke studije Jugoslavije, otvorio Skup, izredali su se svojom riječju i predsjednik Republičkog komiteta za kulturu prof. dr. Matjaž Kmecl, pa predsjednik Skupštine općine Žalec Viljem Petek, predsjednik Slovenske akademije znanosti prof. dr. Janez Milčinski, te predstavnik Univerziteta Edvard Kardelj, a zatim dakako i predstavnici republičkih društava. Otvorenje je okrunio svojom prigodno ispjevanom pjesmom na latinskom jeziku „Pozdrav Žalcu in Savinjski dolini“ profesor Silvo Kopriva.

Savinjska dolina koja nam je svojim pitoresknim krajobrazom pružila gostoprimstvo i otkrila tih dana svoje ljepote, bremenita antičkom prošlošću — bila je i potka, arheološkoj tematici posvećenog, prvog dana zasjedanja. O njoj topografiji izlagala je Vera Kolšak, o imenima celejskih stanovnika Marjeta Šašel-Kos, pa Ljudmila Plesničar-Gec o antičkim freskama u Sloveniji, da nabrojimo samo neke referate. Makar se u arheološkoj sekciji obrelo još 15 referenata s vrlo interesantnim referatima, u nemogućnosti da ih sve navedemo, bilo bi nepravедno ne spomenuti barem prilog koji je Emilio Marin posvetio Msgr. Frani Buliću, pa neka to posluži kao upozorenje na doskorašnju obljetnicu tog velikana.

Čitav drugi dan zasjedanja bio je posvećen lingvističkoj i književnoj tematici, počam od mikenologije (Petar Hr. Ilievski i Miodrag Todorović), pa leksičkog istraživanja Ljiljane Crepajac, uvida u Anaharsidovo putovanje po Grčkoj Aleksandra Lome, izlaganja vezanog uz postklasični grčki Erike Mihevc-Gabrovec, do priloga o transkripciji grčkih imena u hrvatskim prijevodima (Damir Salopek). Svoja lingvistička istraživanja s područja medijevalnog latiniteta iznijela je Olja Perić na temelju jezičnih slojeva Trpimirove isprave, a s reperkusijama što su ih klasični jezici uzrokovali u nomenklaturi sedmičnih dana u evropskim jezicima upoznala nas je Fedora Ferluga-Petronio. Jedini referent na latinskom bio je Antun Slavko Kalenić s

temom *De textu Hermanni tractatus qui de essentiis inscribitur*. Primož Simoniti govorio je o Glanearovu prijevodu *Ilijade*, Endjel Sedaj o Petru Bogdaniju; o tradiciji o našim krajevima u antičkom razdoblju kod hrvatskih pisaca iz Dalmacije – Bruna Kuntić-Makvić, Miodrag Stojanović o jednom prijevodu narodnih poslova na latinski, Pavle Galić o Vergiliju i Vjekoslavu Đuriću, zadarskom pjesniku; temi vezanoj uz srpsku književnost i antičku tradiciju posvetila se Svetlana Slapšak, a Vladeta Janković iznio je problematiku teorije komičnog (*Tractatus Coislianus*). O filološkom radu M. Vlačića Ilirika referirao je Željko Puratić, o Luki Vladimiroviću Pavle Knezović, a Elena Koleva o Aristotelovoj katarzi, te Marijana Rici o socijalno nižim slojevima kod Apuleja. Milivoj Sironić posvetio se u Euripidovim *Trojankama*, Vladimir Vratović iznio je neke teme književnokritičke i književnoznanstvene u hrvatskih latinista, a Kajetan Gantar izložio je zanimljivo poimanje kompozicije 1. knjige Horacijevih *Carmina*. Taj sadržajni dan zaključila je indolog Milka Jauk-Pinhak referatom o Filipu Vezdinu – *De Latini sermonis origine*.

Treći dan zasjedanja bio je posvećen didaktičko-metodičkim pitanjima i tematici nastave klasičnih jezika općenito. Referenti su bili Marijan Bručić, Milko Rener, Marija Budrović-Vujević, Ivan Bekavac Basić, Stipe Botica, Flora Brajer, Nikola Crnobrnja i Darko Novaković koji je zaključio referalni dio Skupa temom o ciljevima sveučilišne nastave antičke književnosti. Istog je dana održana i godišnja skupština na kojoj je SR Hrvatska preuzela sjedište Saveza društava za antičke studije Jugoslavije za iduće trogodišnje razdoblje, sa zaključnom obavezom da organizira 1986. IV znanstveni skup, a za predsjednika Saveza izabran je prof. dr. Vladimir Vratović. U novoizabranom Upravnom odboru potpredsjednici su prof. Marijan Bručić i prof. dr. Kajetan Gantar, tajnik je doc. dr. Darko Novaković, a blagajnik asist. Damir Salopek.

Istovremeno sa skupom otvorena je u Vatrogasnom domu, gdje se zasjedanje održavalo, i izložba udžbenika klasičnih jezika izdanih na tlu Jugoslavije.

Treba međutim odati istinsko priznanje kolegama iz Slovenije, koji su uz odličnu organizaciju i ugodan smještaj, organizirali i neobično bogat i atraktivan popratni program, počam od zakuske, sjedeljke i prigodnog koncerta što je za sudionike skupa upriličila Skupština općine Žalec, pa posjete hmeljarni, koja je među ostalima bila sponzor skupa, do nezaboravnog večernjeg posebno organiziranog posjeta zbirka Pokrajinskog muzeja u Celju, obilaska šempeterske nekropole i spilje Pekel, pa samo za nas odigrane predstave Slovenskog mladinskog gledališča iz Ljubljane Eshilovih *Perzijanaca*, izvedenih *sub divo* na lokalitetu nekropole, te konačno ekskurzije do nalazišta na Rifniku i razgleda muzejskih zbirki i mitreja u Ptuju, gdje se okupljeno društvo znanstvenika i pregalaca oko antičke baštine srdačno oprostilo prigodom zajedničke svečane večere.

I možda je upravo taj prisni osobni kontakt među kolegama koje međusobno dijele mnogobrojni kilometri, a zbližava i usko povezuje zajedničko bavljenje i istovjetnost ideala, ta mogućnost susreta, viđenja, izmjene misli – ono najvrednije što ovakvo jedno okupljanje pruža, najtrajnije čime nas ono obogaćuje.

FIAT VERITAS

U članku s naslovom *Što bi na to rekla Marina Venur?* (Latina et Graeca, broj 21, str. 137–139) njegov pisac Dubravko Škiljan spominje na kraju i moje ime. Kako to nije prvi put da me prikazivači i ocjenitelji knjige dovode u vezu sa zlosretnom *Mitologijom*, prisiljen sam na ovo objašnjenje, koje sam dijelom iznio i u svojem nedavnom razgovoru *O riječima* (Svijet, Zagreb, 13. IV 1984, str. 34).

Knjigu *MITOLOGIJA – ilustrirana enciklopedija* (izdavač Mladost, Zagreb 1982; prijevod s engleskog Gordana V. Popović; urednik Miroslav Kutanjac) prvi put sam vidio tek u knjižarskome izlogu! Što je onda posrijedi? Kakva je veza između toga prijevoda i mene?

Kad je prijevod *Mitologije* bio već rukopisno završen, urednik Miroslav Kutanjac zamolio me je da im prevedem s engleskog i prilagodim našem načinu pisanja kazala imena (koje zahvaća svega tri lista od tri stotine i tri stranice cijele tiskane knjige!). Ja sam na to pristao i to je sve što sam ja na toj knjizi radio. Međutim, kada sam predavao prijevod toga kazala uredniku, napomenuo sam da bi svakako htio vidjeti i cio rukopis prijevoda (upravo zbog usporedbe i usklađivanja imena!) te da moram dobiti na uvid i provjeru špalte kazala prije izlaska knjige iz tiska. No, nakladniku se bjelodano žurilo, i ja sam sve to mogao vidjeti tek kad je *Mitologija* došla u prodaju. I ne samo što me ni prevodilica ni urednik nisu pitali ni usmeno, ni telefonski, ni pismeno ni o jednome jedinome imenu iz prijevoda, i što mi nisu poslali na uvid špalte barem prijevoda kazala, nego nisu čak ni uskladili imena u kazalu; a onda – povrh svega toga – na knjizi je napisano: *stručna redakcija imena i nazivlja Tomislav Ladan*, dok je – nakon svega što se zbiljski dogodilo – moglo stajati samo: *prijevod i obradba kazala Tomislav Ladan ...*

Prevodeći dotično kazalo s engleskog izvornika nastojao sam imena i pojmove iz različitih kulturnih krugova (evropskih i izvanevropskih) prilagoditi našem načinu pisanja, oslonivši se pri tome uglavnom na ono pisanje koje je uobičajeno u izdanjima JLZ (iako tu za sama imena grčkog i latinskog podrijetla ne postoji potpuna sustavnost – kao ni u vrijednome Klaićevu Rječniku – a zbog isprepletanja barem dvaju načina pisanja u nas za posljednjih stotinjak godina). Ali unatoč tome, onaj tko pogleda imena na nekoliko stranica kazala, vidjet će kako su većina onih antičkih (ukoliko ih, naravno, izvorno kazalo donosi) ispisana onako kako ih piše i sam ocjenitelj *Mitologije* prof. D. Škiljan. Stoga tu uopće nema nakaznosti iz samoga prijevoda kao *Tirins*, *Tifoja*, *Minojev bik*, *Telemak* i slično, a potovo nema naslovnog užasa *Marina Venur ...*

Osim svega rečenog, urednik je ili nakladnik naprosto – a da me dakle nije ni pitao, niti mi dostavio špalte na uvid – *dodavao* i oblike kao *Aison*, *Hesiod* (iako je